

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 12 iyun (Cümə axşamı günü) tarixli 202-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

VƏTƏNDAŞLAR!

Denikin gəlir. Bizim cavan və hələ möhkəm kök atmamış Azərbaycanımızı yıxmaq və yenə də ırəlili kimi bizi istib-dad və qulluq zənciri altına çəkmək istəyir.

Əlbəttə, hürriyət və istiqlaliyyətini sevan heç bir nəfər Denikin ordusunun Azərbaycana ayaq basmasına razı olmayacaq. Bu məsələdə Azərbaycanda yaşayan bütün millətlərin demokratiyası [xalq] hamraydır.

Vətəndaşlar! Vətən övladının Denikin əleyhinə müharibəyə hazır olduğunu göstərmək üçün bu iyun ayının 13-də cümə günü mədən dairələrində və Bakıda saat 11-də ümumi tətil və nümayiş olacaq. Nümayişlərin vaxt və yerləri barəsində türkə və rusca qəzetələrdə məlumat veriləcəkdir. Qəzetələri oxumalı.

*Türk Ədəmi-Markəziyyət fırqəsi
“Müsavət”in Markəzi Komitəsi*

ELAN

1919 həziranın [iyunun] 12-ci günü saat 11-də Azərbaycan Məclisi-Məbusan iclası olacağı elan olunur.

T-145

ELAN

Müsəlman Zəhmətkeş Ziyalıları İttifaqı müsəlman cavanlarını İttifaq tərəfindən açılmış səhiyyə kursuna dəvət edir. Xahiş edənlər İttifaqa müraciət etsinlər. Voznesenski küçədə 3 nömrəli evdə, səhər saat 10-dan 3-dək.

10227

QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]

Azərbaycan Cümhuriyyəsi Maliyyə nazirinin 17 həziran sənə 1919 tarixli qərarıdır

Qolcu vergi qanunnaməsinin 661[cı] maddəsi möv-cibincə Maliyyə naziri qərar qoydu ki, 1919 sənəyi-cariyyədə Gəncə vilayətinin Gəncə, Qazax, Ərəş və Şəki nahiyyələrində və Zaqatal vilayətində özüm maddiyyatın-dan sürubət [içki] hasilatının vaxtı eylül [sentyabr] ayının iktidasınca[n] [əvvəlində qədər] davam etdirilsin. Bununla bərabər, spirt məhsulunun ölçüsü bir geca gün[d]üz ərzində şərab hazırlayan qazan vüsətinin [həcminin] hər vedrasına 60 dəracə olaraq qalsın.

*Əsli ilə mütabiqdir:
Məhəmməd Hacıyev*

Məşixət İdarəsində

Salyan sakini Əliməhəmməd Hüseynzadə işbu iyu-nun 1-də İdəreyi-Məşixəti-İslamiyyədə [Şeyxülislamliq İdarəsində] tərtib tapan qərarınamə ilə həmin idarənin dəftərdarı mənəsinə təyin olunur.

*Məşixət sadri: şeyxülislam Axund Ağə Ağəalizadə
Katib: Əfəndizadə*

AZƏRBAYCAN
MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

5 iyun 1919

(Əhməd Cövdət Pepinovun nitqinin məbədi)

Əfəndilər! Bu kürsüdən siz dəfələrlə gördünüz ki, biz burada fırqa münazirələrində [mübahisələrində] bulun-duq. Hökuməti dəfələrlə təhqiq etdik. Yanlış yolları göstərdik. Bizimlə bərabər fəhlə və kəndçilər içərisində də bu siyasi mübarizələr vardı. Bu mübarizələr bir dəracəyədək olar. Nə qədər, biz burada rahat otururuq, daxili işlərimizdə mübarizə etmək olar, fəqət, zamanı ki, üzərimizə qara qüvvələr gəlir, düşmənlər bizi təhdid edirlər və düşmənlər burada na kürsü qoyacaqlar və na də Parlamən. Öylə bir zamanda bizim aramızda fırqa münaziesi ola bilməz; firqaçılığı boşlayıb özümüzü müdafiə etmək üçün silaha sarılar, özümüzü, vətənimizi, sərhədlərimizi müdafiə üçün bilafərqişlik və məslək [təbəqa və əqida fərqi olmadan] sərhədə qoşarız. *(Alqış)*

Əfəndilər! Düşmən nə ilə qüvvətlidir?

Əgər biz bu gün açıq nəzarlə baxarsaq görəriz ki, düşmən tərəfi-müqabilin misliniylə ilə, özünü müdafiə etməməyilə qüvvətlənir. Burada bir xalq var ki, kəndi iradəsi ilə müqəddəratını əlinə almış, öz hürriyətini kimsəyə əlindən qaytarmaz. Bu gün biz özümüzü Avropa demokratiyasına tutub ondan müavinət istəsək, o zaman Avropa demokratiyası deyər ki, millət vətən və istiqlaliyyət uğrunda nə yaptı, təhlükə qarşısında nə etdi? Əgər bir təhlükə varid olan kimi [gələnl kimi] təslim olarsa, o zaman deyəcəklər ki, bu istiqlaliyyəti bir neçə adam özlə üçün istəyirdi, bütün millətin arzusu deyildi. Əgər millət istəsəydi, qurban verərdi. Əgər bu uğrda biz can versək, onda hər yerdə özümüzü ağ və alımız açıq olar. Biz haqqımızı müdafiə etmək üçün bu gün düşmənlə müqavimət göstərməliyiz. Ola bilsin ki, məğlub da olaq. Olsaq da eybi yoxdur. Gələcəkdə əhədimiz [nəvələrimiz], tariximiz bizi yaxşıliqla yad edəcəkdir. Xanlıq zamanlarından bir gəncəli Cavad xanın öz istiqlaliyyəti müdafiəsində göstərdiyi rəşadət və fədakarlığını tarix heç bir zaman unutmayacaq. Əgər biz

düşməne müqabilə etsək, bir vaxt deyəcəklər ki, Azərbaycan yaşamaq istədi, lakin onu qoymadılar. Bu bizdən ötrü ar deyil, şəərəfdir. Gələcəkdə tariximiz bununla başlanacaq.

Əcəba, bu xalqda yaşamaq qabiliyyəti yoxmu? Biz acizənə, səfilənə düşməne təslimmi olacağıız? Hər bir fərdimiz, kişilərimiz və arvadlarımız bu fikirdədirlər ki, bir tənə-vahid kimi [hamı bir nəfər kimi] yuxarıdan gələnl düşməne bütün varlığımızla qarşı duraq, çarpışmağa hazır olaq. Bu gün biz bu yolda qan tökəcək olarsaq, sabah bizim qanımızdan minlərlə mücahidlər meydana çıxacaq. Zülüm ilə, istibdad ilə çarpışacaq, Azərbaycan istəyən haqq və hüququ onlar alacaqlar. *(Alqış)*

Əfəndilər! Rəisi-vükalanın [Baş nazirin] oxuduğu teleqramlara nəzərinizi cəlb etsəniz görərsiniz ki, onların qəzetələrdə nəşr edilməsi də istənilir. Bu bizi hədələməkdir. Bununla na demək istəyirlər? Onlar camaatı qorxutmaq istəyirlər. Dağıstan iki yüz adama təslim oldusa, Azərbaycan onları o cür qəbul etməz. Onlar yanılırlar. Dağıstandakını Azərbaycanda görə bilməzlər. Bu tarixi gündə bizim içərimizdə ayrılıq və nifaq ola bilməz. Bu gün Zaqafqaziyaqı qüvvətimizi azaftmayaq. Denikinin qüvvəti miskinlikdən və aciz-likdən ırəli gəlir. Gürcü xalqı ilə bərabər gədersək, bütün dünya demokratiyasının hüsn-təvəccöünü bizim tərə-fimizdə olacaqdır.

İştə, bunlara istinadən, əfəndilər, deyərdim ki, gələcəyimizə ümidlə və qəvi [güclü] ümidlə baxıram. Bütün varlığımızı toplayıb, qonşularımızla əlbir olub zülüm və istibdad qarşısına çıxarsaq, düşmən qüvvələri biza heç bir şey edə bilməz. Çünki:

*"Zülmün topu var, gülləsi var, qəl'əsi varsa,
Haqqın da bükülməz qolu, dönməz üzü vardır..."*

Sədr - Söz Məhəmməd Əmin Rəsulzadəninidir.

Məhəmməd Əmin Rəsulzadə *(Alqışlar altında kür-siyi-xitabətə çıxır)* – Möhtərəm məbus əfəndilər! Qara Denikin ordusunun kağızlarının na manada olduğunu və o kağızlarla nə demək istədiyini möhtərəm Hökumət rəisi burada elan etdilər. Fəqət mən sizə bir növ başqalarını əsirlik altında saxlamaqdan və o əsirlikdən faydalanmaqdan, onlardan zövq almaqdan doymayan, keçmiş əğalıklarının həsrətində qalan əfəndilərin xəyāl-larından bəhs edəcəyəm. Görünü bu əfəndilər nə təsəvvür edirlər və xırda millətlər ilə mübarizəni nasıl asan düşünürlər. Onlar öylə xəyal edirlər ki, az qüvvə ilə istədiklərinə nail olarlar. Siz bilirsiniz ki, bizim üzərimizə gələnl qara qüvvələrin nümayəndələri Batumda da otu-rurlar və Batumda onların qəzetələri vardır. Biz burada hənuz mübarizəyə hazırlaşarkən, onların qəzetəsi Bakını almış və Parlamənimiz üzərinə rus bayrağını vurmuşdur. Qəzetə qarşımdadır. Yazır ki:

"Tiflisdən gələnlərin dediyinə görə, Denikin ordusu gəlməyi, Bakını almış və rus bayrağını Parlamən üzərinə sancmışdır. Denikin ordusunun Bakıya yuvaqlaşması ilə şəhərin bəzi inqilab müəssisələri tərəfindən hazırlıqlar olmuş, müqavimət üçün təşəbbüslər edilmiş, fəqət müsəlman əhəlişi müavinət etmək istəməmişdir. Hökumət süst olmuş, məəttəl qalmışdır. Təşkilatların müqavimət etmək istəmələrinə yerli əhəli mane olmuş, şəhərdə cüzi iğtişaş düşmüş, Denikin ordusu da bu iğtişaşdan istifadə edərək şəhərə daxil olmuş və rus bayrağını dikəltmişdir. Hökumət bitərəf qaldığından ona al vurmaşılar. İstəyirlər ki, ona, bəzi imtiyazat versin-lər. Məsələ bununla hall olub getmiş."

Bu, Batumda nəşr olunan Denikin qəzetəsinin fikri və təsəvvürü nəticəsidir. İştə, onların xəyali. Əski Rusiya generalları fatəkə yuxuda da rahat ola biləyirlər. Necə ola bilər ki, onların general kimi al altında əsgər, ordu olsun, çəkmələrinin altını öpən bir millət olmasın. Onlar gəlirlər və zənn edirlər ki, çəkmələrini öpməyə hazır bir millət vardır. Lakin onu bilsinlər ki, artıq Azərbaycanda çəkmə öpən bir vətəndaş da qalmamış. *(Şiddətli alqışlar)*

Əfəndilər! Onlar öylə düşünürlər ki, kəndi hürriyət və istiqlalını elan etmiş, bu yolda bütün məsul fırqa və heyətlər namından dəfələrlə bu müqəddəs kürsüdən var qüvvəsi ilə, mali ilə, canı ilə hazır olduğunu və istiqlaliyyətini saxlayacağını elan edən bir millət[ı] – bir millət ki, mayın 28-də heç bir təhrik və təşviq olmadan, Bakı tarixində misli qeyd edilməmiş bir səmimiyyət ilə küçələrdə bayram edirdi, hətta bayırda görünən qarşablı qadınlar da bu bayramı sevinclə qarşılasınlar və küçələrə çıxmışlardı – böylə bir milləti asanlıqla təhti-hakimiyyətlərinə [hakimiyyətləri altına] ala biləcəklərdir. Buradan doğru söylədilər ki, dili xörəyə çatmış bir sənəlik növdəz [uşaq] artıq süd yeməz. Bunlar boş söz və bihədə xəyal deyildi. Denikinlər və onun hampaları qalsınlar öz xəyalları ilə və zənn etməsinlər ki, Azərbaycanda öylə xain bir hökumət olar ki, düşməne müqavimət etməsin; öylə xain olsun ki, Denikin ilə mübarizə edənlərə mane olsun. Mən inanıram ki, mayıs nümayiş həqiqi və səmimi bir nümayiş idi. Əgər qan tökmək lazım gəlsə, millət hazır olacaqdır. Çün, o, bilər ki, qan töküüb müqavimət etməsə də yenə onun hür-riyyətini alacaqlar. Təkrar onu zəllinə bir surətdə əzəcəklər; o, miskin olacaqdır. O, buna razı olmaz. Miskinliyi qəbul etməz. Hər bir təhlükəni nəzərə alıb çarəni düşünər, sələbətlə [matənətlə] meydanı-mübarizəyə çıxar və müəzzəz [əziz] bayrağımızı Azərbaycan sərhədində saxlar. Onlara isə, ancaq boş bir arzu qalar. *(Sürəkli və ümumi alqış)*

Camaat! Əlbəttə, biz bütün təhlükəni təsəvvür etməklə bərabər, qətiyyəvən onu kiçiltməməliyiz. Və öylə baxmamalıyız ki, bu təhlükə asanlıqla rəf olar [aradan qaldırılar], keçər gedər. Çünki düşməni zəif təsəvvür edən aldanar. Hər kim ki, öz hürriyətini və istiqlaliyyə-tini müdafiə etmək istərsə, tədbiri və ehtiyatlı olmalıdır. Ona görə, camaat bütün sinifləri ilə hökumət ətrafında

birləşsinlər və hökumətə desinlər ki, millətin istədiyi artıq aydın və müəyyəndir. Əgər hökumətdə süstlük olarsa, Batum qəzetəsinin xəyalına cüzi də olsa ümid verərsə, desin ki, sən bizim hökumətimiz deyilsən. Sənin kimi hökumət tarixdə lənətlərlə yad olunar. Fəqət mübarizəyə hazır hökumət də deməlidir: "Madam ki, məndən bu tələbi edirsiniz, bütün camaat və firqələr var qüvvətlərini, var etimadlarını hökumətə verməlidir. Əgər cüzi tərəddüd göstərsə, o vaxt sizin adınız əbədiyyən lənətlərlə yad olacaqdır." Bu gündən Parlamən hökumətə səlahiyyəti-kamilə verməlidir ki, öz arasından bir heyət təşkil edib ümumi səfərbərlik, şid-dətli qanunlar və düşmənlər əleyhinə müharibə tədarükü görsün. Və sonradan hesab vermək şərti xəz-inadən lazım olduğu qədər para xərcləsin. Çünki bu gün Dərbənddə oturan və bizim istiqlaliyyətimizi gündə bir mənə ilə teleqraflar göndərib təhdid edən bir qüvvət öylə bir qüvvətdir ki, vaxtilə məşhur bir siyasiyyunun [siyasətçisinin] dediyi kimi, Azərbaycan həyatına döndərilmiş bir tapançadır. Nə qədər o tapança biza tərəf tutulubsa, biz rahat oturammayız. O tapançaya qarşı bizim qalxanımız hazır və mühayya [hazır] olmalıdır. Keçən dəfə dedim ki, o tapançanın çaxmağına əl atılınca, biz hərəkətə və müdafiəyə gəlməliyiz. İndi biz görürüz ki, çaxmağa əl atırlar. Böylə bir təhdidi gör-məmək üçün kor olmalıdır. Binaəni-leyh [ona görə], hazırlaşmalı və müəyyən qüvvətlərlə sərhədə qoşmalı və çaxmağa uzanan düşmən əlini bir an əvvəl biləyindən vurmalıdır. *(Alqış)*

Əfəndilər! Mənə öylə gəlir, burada biz, necə ki, əvvəlki nətiq dedi, kəndi qüvvətimizi o qədər də kiçilt-məməliyiz. Biz Azərbaycan istiqlaliyyətinin tarixini yazırız. Bir mühərririn müqayisəsinə görə, tarix mətbəxə bənzər. Nasil ki, bir əspaz mətbəxdə kəndi bəşirdyi aşın lazətini pak o qədər də dadmaz, öz zəhmətindən və çox da xoş olmayan mənzərədən mütənəffir olar [nifrət edər], çox zamanlar öz işindən bizar olar, fəqət onun əlindən hasil olan lətif xörək başqalarının hüzuruna çıxar, xörək yeyənlərin vəsileyi-həyatı olar.

Azərbaycan istiqlalını, Azərbaycan tarixini və gələcək səadətinə hazırladığımız zaman kəndimizin də tənəffür [nifrət] etdiyimiz və xoşumuzla keçməyən bir çox əhval-lar var. Bunlara təhəmmül etməliyiz [dözməliyik]. Biz Azərbaycan tarixini hazırlayanlar səy etməliyiz ki, gələcək nasil bizim əlimizdən çıxacaq əsara [sərəfərə] lənətxan [lənət oxuyan] olmayıb, onu rahatlıqla yad etsin.

Məmləkətin müdafiəsində süstlük əsəri göstərənlərə lənətlər edilibcək və lənətlər yağdırılacaq o adamın başına ki, burada zəiflik göstərib təslim olmaqdan bəhs eylesin. *(Şiddətli alqış)*

Əfəndilər! Əgər millətin müqəddaratını kəndi əllərinə alıb onun adı ilə söz söyləyənlər bu gün tərə-düd göstərsərlərsə, onların burada yeri yoxdur.

Əgər siz isbat etsəniz ki, bir millətsiniz, vətəninizin müdafiəsində səbat göstərə bilərsiniz, istiqlaliyyətinizi saxlaya bilərsiniz, hər bir təhdid qarşısında təslim olmazsınız, o zaman xaricdən baxanlar sizin müqəd-dəratınıza laqəyd olammaz, sizin haqqınızda fikirlərinizi təbdil edərlər [dəyişdirərlər]. Madam ki, özünüzü müdafiə etməzsizin, o zaman başqalarından giləyə etməyə haqqınız yoxdur. Haqsızlıq mövqeyində qalma-maq üçün Azərbaycanı bir tənə-vahid kimi yekvücüd olaraq bütün qüvvətinizi toplayıb müdafiə etməlidir.

Bu gün bizdən ötrü bir imtahan meydanı açılmış. Burada biz öz dost və düşmənimizi tanıyacağıız. Əsil dost o dostdur ki, öz dostluğunu fatəkə günündə bildirir. Zərbüli-məsəl deyir ki, yaxşı dost yaman gündə bilinər. Bu gün Gürcüstandan gələnl səslər, oradan eşitdiyimiz qardaş səsi bizim yalnız olmadığımızı bildirir və bildirir ki, Gürcüstan bizimlədir. *(Şiddətli və sürəkli alqış. Parlamən ayağa qalxaraq nümayəndələr locasında isbatı-vücüd [iştirak] edən Gürcüstan nümayəndəsini alqışlayır.)*

Əvət... Biz heç bir vaxt cəngü-cidal [dava-dalaş] tərəfdarı olmadıq. Heç bir zaman kimsəyə eləni-hərb etmədik. Fəqət istəram bu mənə ilə təfsir edilməsin ki, hər şeyə təslim olacağıız. Biz sülh istəyirik. Fəqət "Həzir ol cəngə, əgər istar isən sülhü-salah" [Sülh və əminə-na istəyirsənsə, müharibəyə hazır olmalısən] hik-mətinin hökmünə, sülh istəmək üçün bizi məcbur edirlər ki, cəngə hazır olalım. Başımız üzərində təməvvüc edən [dalğalanan] uçrəngli Azərbaycan bayrağı əvəzinə şiddətlə müqavimət görmədən rus bayrağı sancıla bilməz.

Başımız üzərində təməvvüc edən o buçyalı livayı-istiqlalımız [istiqlal bayrağımız] qanlara boyanmadan, bayraqdarları bərir-bərir qətl olunmadan, qətiyyəvən enməz. Burada dedilər, haqqətan, "Haqqın bükülməz qolu, dönməz üzü vardır". Azərbaycan bayrağını endirmək əslən işlərdən deyildir. Azərbaycanın şöleyi-istiqlalını söndürmək istəyirlər. Fəqət əfəndilər, bir şəm ki, haqdan yana heç bad [külək] ilə sönməz! *(Sürəkli və gurultulu alqışlar)*

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Nauen - Roza Lüksemburqun canəzası Berlində Landver kanalında tapılmışdır.

Könüllülər tərəfindən Odessanın işğalı

Yekaterinodar - Novorossiyskdən xəbər verilir ki, Odessa şəhəri ataman [Nikifor] Qriqorıyev qoşunları tərəfindən işğal edilmişdir. Odessada tutulmuş olan bolşevik komissarları asılmaqla edam edilmişlərdir.

Müttəfiq donanması Odessanı tərk etmişdir

Odessadan xəbər verirlər ki, bura iskəlasində olan ingilis və fransız paroxodları dənizə çıxıb, orada yalnız bir paroxod buraxmışlardır.

Portagiz rəisi-cümhuru

Portagiz [Portuqaliya] rəisi-cümhuru [prezidenti] Maşadu Sülh Konfrans[in]a bəyan eyləmişdir ki, öhdəs-inə aldığı vəzifəsini tərk edir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Polşa sərhədi

Dördlər Şurası Polşa sərhədi məsələsinə müzakirə eyləmişdir. Polşa ilə Prussiya arasında sərhəd təşkil etmək üçün xüsusi bir komissiya təşkil edilmişdir. General Loren Fransadan, general Morley İngiltərədən, Ford Amerikan dan komissiyaya daxil olacaqlardır. İtaliya da öz nümayəndəsini göndərəcəkdir.

Hollandiya-Belçika məsələsi

Beş dövlət Xariciyyə naziri Hollandiya və Belçika məsələsinə müzakirə etmişlərdir. Belçika arzu edirdi ki, bu məsələ Sülh Konfransında müzakirə edilsin. Amma Hollandiya arzu edirdi ki, bu məsələ öz aralarında həll edilsin. Beşlər Şurası 1839-cu il müahidənaməsinin [saz-ışinin] müzakirəsini qat eyləmişdir [qərar almışdır].

QƏZETƏLƏRDƏN

Əfqanıstanda

Daşkənddən xəbər verilir ki, yeni əfqan əmiri Əfqanıstan müstəqil bir dövlət elan eyləmişdir. Böyləliklə, Əfqanıstanla İngiltərə arasında olan müahidə-namə [sazış] ləğv edilir. Əfqanıstan açıq-açığı-na İngiltərə ilə halli-hərbə [müharibə vəziyyətində] bulunur. Bundan əlavə, Əfqanıstan əcnəbi məm-ləkətlərdə öz diplomasi nümayəndəsini elan eyləmişdir. Halbuki İngiltərə ilə olan müahidəyə [sazışə] görə, Əfqanıstan heç bir dövlətlə əlaqədə bulunmamalı imiş.

Hindistanda iğtişaş

Londondan xəbər verilir ki, Amritsar 5 nəfər avropalı qətl edilmişdir. Üşyançı hindular bankı talan etdikdən sonra, oraya cövhr [kerosin] və yağ səpərək bank imarətini yandırmışlardır. Yanğının tələfatı məlum dey-ilird. K. Tomson tələf olmadan əvvəl tapança ilə bir neçə nəfər üşyançıları öldürmüşdür. Bankda olan bütün sənədlər və ziqiymat [qiymətli] şeylər məhv olmuşdur. Heyətin kəlisəsi [kiləsə] dağılmışdır. Bəzi avropalılar artıq müşkülətlə xilas olmuşlardır. Bəziləri hinduların evində gizlənmışlərdir. Polis özünü gözəl aparıb bir neçə avropalıları xilas eyləmişdir. Məhəlli [yerli] qoşunlar Lahor və Calandhardan gələnl kömək sayəsində üşyanı yatırmışlardır.

Bombeydən xəbər verilir ki, hökumətin ittixaz etdiyi [gördüyü] tədbirlər sayəsində əsudəlik bərpa edilmişdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA
[NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Ərazi nazirinin 1919-cu sənə Torpaq tənzimati [şöbəsinin] məxaricəti və smetəsi təsdiqi haqqında – ki ümumiyyətlə 470 090 rubla edir – bir dəfəlik 150 000 rublə təxsisə [ayrılmış] haqqındakı məruzələrindən sonra qat edilmişdir [qərar alınmışdır]:

1) Nazir tərəfindən yeni təsis edilmiş Torpaq tənzimati şöbəsi smeta və xidmətçilərinin təsdiqlə, işin təcili olduğundan dolayı hökumət ixtiyarındakı 20 milyon fondan 150 000 rubla buraxılısın.

2) Cümhuriyyət Hökumətinin işbu sənənin 24 fevral və 19 mayisdakı qətnaməsi mövcibincə [qətnaməsinə əsasən] təsdiq edilmiş Torpaq tənzimati şöbəsi müdirliyi və müavinliyi lazımsız olduğu üçün ləğv edilir.

3) Həman şöbə vəzifələrinə lazım olduqca məmurlar təyin etməli.

4) İyun ayının axırındak torpaq tənzimatını havi [əhatə edən] layihəni Vükəla Şurası təsvibinə [Nazirlər Kabinetinin təsdiqinə] idxal etmək Ərazi nazirinə tapşırılsın.

- Maliyyə və İqtisadiyyə komitəsinin hökumətin aksiz barəsindəki 1918-ci sənə 9 və 21 oktyabr qanununun doğru təfsir [şərh] edilməsi haqqındakı məruzəsindən sonra qat edilmişdir:

Bakıdan Azərbaycanın daxili və yaxud xaricinə aparılan neftə təyin edilmiş aksiz vergisini bütün neft istehsalatına [məhsullarına] şamil etməli. İşbu qətnamə qəbulunadək aparılan neftlər və neft istehsalatından da aksiz almalı.

- Ərazi nazirinin Gürcüstan Hökumətinin Qafqaziya köy təsərrüfatının milliləşdirilmək ehtimalı əleyhinə etiraz etmək haqqındakı məruzəsindən sonra qat edilmişdir:

Məruzə rədd edilsin.

TÜRK ALƏMİNDƏ QADINLIQ

İştə, sizə üç kəlməlik bir həqiqət ki, dərinliyində möhməl [xaraba], pərişan bir səhnə görürsünüz.

Türk aləminin yaxın və uzaq, qarənliq və işiqli mühitlərində "qadınliq" sizə iki çöhrəyi-fəcaət [fəlakətli, faciəli iki çöhrə] ərz edir: ya Qüruni-vüsta [Orta əsrlər] qələbini, zehniyyətini eyənən yaşadan mütəəssib

[təəssübkeş] mühafizəkərlıq, yaxud bir az əcnəbi təhsili görməklə onların adatına məclub olan müfrit təcəddüd-pərəstlik [onların adətlərinə özünü qapdırmış ifrat yeni-likçilik].

Binaənileyh [ona görə], zamanın təbəddülünü [dəy-işməsin], əsrin ehtiyaclarını təqdir etməyərək, maziya [keçmişə] sımsıxı sanlanlar na qədər müzirr [zararlı] isə, müəssirəti-maziyyəni [keçmişin təsirlərini] cəffalqələm [düşünmədən, tələm-tələsik] inkar edərkə ruhdan ziyadə parlaq görünən şəkili qəbul edənlər də o qədər, hətta daha ziyadə təhlükədilərlər.

Şu halda, ölmüş bir məzinin davamından başqa bir şey olmayan mühafizəkərlıqlə, Avropanın sürəti-tərəqqi və inkişafını bizim tədənnimizlə [alqəlmamızla, gər-iləməmizlə] qarşılaşdıraraq səbəblərini şəkildə arayan kutəhbın [dar görüşlü, uzağı görə bilməyən] təcəddüd-pərəstlik əslə çıxmayan yollarmış. Çünki meydanda zaman-zaman vəxim ərazını [təhlükəli simptomlarını] göstərən icrazmin [xronik] xəstəlik hələ mövcud və dəhşətlə icrayı-təxribat etməkdədir. Bunun üçün yenidən xəstəliyi təşxis [təyin etmək, diaqnoz qoymaq] və onun müvəllidini [onu meydana gətirən səbəbi], səyrini [gədişatını], təkamülünü tədqiq edərkə, rəqətməzi [reseptimizi] tənzim etməkdən və bu rəqətanın möhtəvi olduğu [ehtiva etdiyi] əlacları kamali-əzmlə içirməkdən başqa çərə yoxdur.

Fəqət, əcəba, bu bədbəxt aləmin xəstəliyi[ni] təşxis və tədavi edəcək doktorlar kimlərdir? Bişübhə və bilatərəddüd [şübhəsiz və tərəddüdsüz] söyləyə bilərəm ki, ən birincisi din (kitab) müctəhidləri – möhtəram mol-ləlarımızdır. Sonra mütəfəkkirlərimiz, Binaənileyh, adi-bəlarimiz, mühərrirlərimizdir.

Müctəhidlər bir əlini Kitabı-mübina, bir əlini də həy-ata qoyaraq bu iki varlığı birləşdirəcək qüvvətlərdir ki, dərhal vəzifəyə, fədakarlığa şüru [başlamaq] zamanı gəlmis və keçmişdir. Yoxsa, bu şəkildə qaldıqca, kitab həyatı inkar etdikcə, həyat kitabə uymadıqca, hərcmər-clik əbədidir və daima yek-digərini [bir-birini] nəfy [inkar] edəcəkdir.

—

“Beşiği sallayan allər, dünyaya hökm edərler” deyan böyük mütəfəkkir pak böyük bir həqiqəti meydana atmışdır. Şübhəsiz məlumdur ki, ictimai mühit ailədən doğar. Daha açıq bir təbiri [ifadəylə], ictimai mühit bir çox ailələr mühitlərinin məcmusudur. Binaənileyh, icti-mai həyatın məbdəsinə [başlanğıcını] ailədə görürüz. Ailənin iki rükündən [təməllindən, istinadgahından] birisinə etina edilib, digəri əhmal edilsə, məbdədə böyük fənalıq edilmiş olar. Şu halda, qadınlar da tibqi [eynən] erkəklər kimi tərbiiyə və təlim gərməlidirlər. Çünki bir ailədə babanın [atanın] kiçik çocuğu üzərində tərbiiyə xüsusundakı təsiri bəzən pak əz olur. Yəni öylə zamanlar olur ki, padar [ata] bəzi əsbabi-maddiyyə [maddi səbəblər] dolayısı ilə övladının tərbiiyəsi ilə pak müqayyəd olammaz [müqayət ola bilməz, məşğul ola bilməz]. Fəqət ana yavrusunun beşiğini sallarkən, onun istiqbalını [gələcəyini] qurar, onun müqəddəratını təyin edir. Məktəb yaşına gəlincəyə qədər çocuğun ruhunda öylə izlər vücuda gətirər, xatirəsində öylə naxışlar işlər ki, artıq nə məktəb, nə həyat onları pozammaz. Məktəbdə müəllimin çocuq üzərindəki təsirləri əgər anasının təqlərlərinə müəriz [zidd] isə dərhal çürük meyvə kimi süqut edər. Lakin təvafüq edərsə [uyğun gəlsə] qüvvətləşər, kökləşər və əbədləşə...

Bundan üç ay əvvəl idi. Heç unutmayaçağam və unutmaq istəməm, “türklərdən intiqam” haqqında bəstələnmış mətnəli bir şeiri bir ərmani qadını beş yaşındakı bir çocuğu ilə bərabər təğənni edirdi [oxuyur-du]. Çocuq oxurkən şeirin ruhunda mündəmic [cəm olmuş] sərairi [sirləri], mənəni pak gözəl anladığı bütün övza və ətvarı [hal və hərəkətləri] ilə ifham edirdi [bildirirdi]. Çünki anası bu şeirlə ona neyçün yaşaya-cıqı anlatmış və onun məfkürəsini parlatmış olurdu. Artıq o çocuq nəzarində məfkürəsini yıxacaq bir mək-təb, bir alam mütasəvvaf [təsvirə gələnl] deyildir. Məfkürəsinə müxəlif hisslər təmas edəndə parçalanar və süqut edər. Ancaq müvafiq duyğulardır ki, məfkürəsi-ni baslar və ruhunda eşq sərsərləri [fırtınaları] xəlq edər.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 12 iyun (Cümə axşamı günü) tarixli 202-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Mən neyçün doğduğunu, neyçün yaşadığını, neyçün və nəsil yaşayacağını, həyatın məna və məfhumlarını bilən, ictimai vicdanın bütün iradələrinə sahib olaraq mədəni həyatda erkəklə yan-yanə, mütesanidən [bir-birinə dayaq olaraq] irəliləyən, yaşayan və yaşadan vəqur [vüqarlı], əzmkar bir qadınlıq istəyirəm.

Hasan M. oğlu

CANLI DUYĞULARI

Əvət, öylə bir duyğu ki, 15 dəqiqəlik pək az bir zamanda vüqqa gəlmiş. Ehtimal ki, bəzilərimizə şübhəli olan pək qiymətli bir təqim həqiqətləri günəş kimi göstərən bir duyğu... Bu millət hür və müstəqil yaşamağa layiqdirlər, dəyə bizə veriləcək bir suala hər kəs mənim kimi rəyül-eyn [öz gözümlə] müşahidə etdiyiim həqiqətə vəqif olsaydı, istər-istəməz – vələv ki [əgər, hətta] düşmənimiz belə olsa – ancaq bu cavabı verməyə məcbur olardı: layiqdir, həm də əbədiyyən...

Siyasi tərtib edilən tətilərdə iştirak etməmək, tarixi və milli bayramlarımızda böyük şənliklər yapıdığımızla müstəqil yaşamağa halə qəbiliyyətimiz olmadığını iddia edənlər dəyə bilirlər ki, bu millətin başında böyükkləri olmasaydı, kor-koranə tətilə iştirak edilərdi. Kəza [eləcə də], böyükklər dini və milli bayramlarda şənlik yapılmasını elan etməsəydi, bu millətin böylə tarixi günlər ağılına belə gəlməzdi. Xülasə, halə boyunduruc altında əzilməyə məhkum olduğumuzu haqsız olduqları halda iddia edə bilər, nəsil ki, edirlər.

Lakin mən müstəqil yaşamaqlığımızı haqqımız olduğunu millətin duyğusu ilə isbat edəcəyəm. İddiəmdə haqlı olduğumu mən deyil, istiqbal [gələcək] göstərəcəkdir.

Əvət, 15 dəqiqəlik bir duyğu! Hərərətli bir gün, hər kəs iş və güclə məşğul olduğu bir zamanda, heç kimsənin bir şeydən xəbəri olmadığı bir anda dəniz cəhədən və dərinədən top sədaları eşidilir. Sakitənə bağçada oturarkən vücudumu qeyri-ixtiyari bir həyəcanın qapladığını hiss edir, birdən-birə müharibəyə başladığımızı təsəvvür edirdim.

İştə, bu sırada yənimdən keçən 5-6 yaşlarında qız, erkək iki islam bəlasının başları açıq, yalın ayaq olduqları halda [“Azerbaycan topları atılır”] deyərək kamali-məsə-rətlə [böyük sevinclə] dəniz cəhətə doğru qoşduqlarını [qaçdıqlarını] gördüm. 70 yaşında bir pır [yaşlı] xanımın da orucdu olduğu üçün ahəstə-ahəstə gedərk: “İlahi, əzəmətinə səcdə edərik ki, biza bu mübarək günləri göstərdin” cümələsinə tələffüz etdiyiini eşidir, münacət [dua] edərkədən nurani bir cöhrə ilə top sədalarının gəldiyi tərəfə baxdığını görürdüm. Bu saf və canlı lövhələr qarşısına kainatın məni təbrik etdiyiini, “Yaşayacaqsınız, həm də əbədiyyən...” deyəcəklərini hiss edirəm, istiqbalıma haqlıq bir mömin kimi imən və etiqad edirdim.

Qarşımda topları sayan ixtiyara: “Atam, nəsil, davaya gedəcəkmisən?” deyər-deməz dəruni [ürəkədən gələn] bir lisanla: “İnşallah, əfəndim, inşallah, hər kəsədən qabaq” qəti və qısa cavabını aldım. Bağçada dolşan xarıclılar də kiçik çocuqlarının əlindən tutduqları halda iri-iri addımlarla evləri istiqamətinə doğru irəliləyir. Üzlərində yalnız şu sözlər oxunurdu: “Həqiqət məzara girməyəcəkdir! Yaşayacaqsınız!”

Ya Rəbbi, qüvvət və qüdrətinin heyrətanıyım. Nədir şu gördüyüm hərəkətdəki nisbətsiz təzə? Bizdə sükunət və mətanət, digərlərində isə qorxu və tələş...

Valhasil, dostuma də baxsam, düşmənimə də baxsam eyni sözləri görür, gözəlirəmi qapəsəm eyni nəqəratı eşidirdim: “İnan istiqbalına imanın qədər!”

İştə, iddia etdiyiim, xəyal olmayan bir həqiqət, bilavəsitə millətin əməqi-ruhunda [ruhunun dərinliklərində] doğan bir duyğu: “Müstəqil yaşamaq istəyirəm və yaşayacağam!”

Haqsız və insafsız müddəilərə [iddiaçılara; düşmənlərə] soruram [soruşuram]: “Bu milləti tətilə iştirak etdirməyən, tarixi günlərini yada salıb də şənlik yapırdın bir qüvvət hər şeydən müqəddəs ədd [hesab] etdiyi, son damla qanına qədr mühafizəyə əzm etdiyi istiqlalından onuz vəz keçidə bilirmi?”

Qəlbinizdən “Xayır, qətiyyəən xayır” cavabını şübhə-siz verirsizin. Lakin inadçı olduğunuz üçün dil ilə təsdiq etmək istəməyirsizin. Lakin əmin olunuz ki, [Ölərsə şəhid, yaşarsa qazi” dini düsturuна iman edən biz müsəlmanlar, icab edərsə [lazım gələrsə], qadınlarımızla bərabər ölümlə çarpışıb, çarñaçar siza həqiqəti etiraf etdirməyə əhd etmişik.

Ey əsil azərbaycanlılar! Bəşikdəki yavrularımızın belə “İstiqlal, istiqlal” deyərəkədən təbəssüm etdiklərini, “Ölmək var dönmək yok” əvazi-qəhrəmanənəsi ilə, şaci [şücaətli, cəsur] və qırılmaz həmlələrimizlə nankor və namərd düşmənlərimizə göstəralım. Böyüklərimizin sözünü mazarda yatan babalarımız belə bu gün təkrar edir və bizə deyirlər ki:

Arş, əsgəri-islam, ulu Kaban gediyor, arşı! Əzmində Mahammad sənə, Allah sənə yoldaş...

Ə. Bədi’

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Məscidlər

Ramazanül-mübarək münasibətilə şəhərin bütün məscidlərində hər gün böyük izdihamla camaat namazı ədə edilməkdədir. Namazdan sonra məscidlərdə məşhur vəizlər tərəfindən əhval və övzəyi-zamanəyə dair böyük və’zlar və nitqlər iradi ilə [nitqlər söylənməklə], əhali vətən müdafiəsinə dəvət edilir. Şeyxülislam ilə müfti əfəndi həzrətləri dəxi məscidləri gəzib hər gün bir məsciddə moizə və nitqlər irad edirlər. Əhali artıq dərəcə şövq və həvəslə məscidlərə gəlir, böyləliklə axır günlər Qasım bəy, Təzəpır və Cümə məscidləri əhali ilə dolub, külli miqdarda camaat həyətdən qulaq asmağa məcbur olur. Məscidlərin qadınlara məxsus hissələri dəxi dolub, bir çoxlarına yer olmayır.

Qulluqdan əzi

Bakı qubernatorunun binagüzərliyi [sərəncamı] ilə

6-cı uçaostok pristavı Ağabəy Misrixanov öz xidmətindən sui-istifadə etdiyi üçün əzi edilmişdir [kənarlaşdırılmışdır].

Adresni stol idarəsində

Daxiliyyə Nəzarətinə təqdim edilən məlumata görə, Bakı Adresni stol idarəsində böyük sui-istemallar olduğu kəşf edilmişdir. Bundan naşi [buna görə], məzkur [deyilən] idarədə olan məmurlardan bir çoxu təhtiməsuliyyəta [məsuliyyət altına] alınmışlardır.

Ev Sahibləri İttifaqında

Mayın 3-də Bakıdakı Ev Sahibləri İttifaqının ümumi iclası vəqe olub qərardad edilmişdir ki, Sentrodrom [Mərkəzi Ev Komitəsi] cənbindəki [nəzdindəki] mənzil komitəsinin ev sahiblərinə zərərli bir surətdə hərəkət etdiyindən, bundan sonra həman komissiyada iştirak edilməsin və hökumətə müraciədən ev sahibləri ilə kirayənişinlər arasında etilaf [razılıq] məsələsi tərəfeynin [hər iki tərəfin] özünə mühəvvəl edilsin [təpşirilsin]. Hökumət mənzil bərasində yenidən qanun vermək istəsə, o vaxt İttifaqın şurasına ev sahiblərinin nəfinə [xeyrinə] çalışmağa icazə və imkan verilsin.

Ziyalılar İttifaqı Şurasında

İyunun 8-də Bəladıyyə İdarəsi salonunda Bakı və Ətrəfi Zəhmətkeş Ziyalılar İttifaqı Şurasının fəvqəladə iclası vəqe olmuş və əhvali-hazirə haqqında mühüm məsələlər müzakirə edilmişdir. İclas Sultanməcid Qanizadənin təhti-sədarəti [sədrliyi] ilə açılıb mühəndis Ağə Axundov şimaldan Denikin ordusunun əks-inqilab və irticai hərəkəti bərasində müfəssəl surətdə məruzə oxumuşdur. Məruzədən sonra Qanıyev, [Seyidəli] Seyidov, Xəlil İbrahim [İbrahimovi], Piri Mürsəlzadə, [Camo] Cəbrayılbəyov və qeyriləri hərərətli nitqlər irad edərək, ziyalıları bir tənə-vahid kimi [həmi bir nəfər kimi] birinci cərgədə istiqlalıyyət və millət yolunda çarpışmağa dəvət etmişlərdir. Bir çox müzakirədən sonra, iclas Azərbaycan istiqlalıyyəti üzərinə qəsd edən Denikin ordusu ilə hökuməti mübarizəyə dəvət və bu yolda son qətrə qanına qədr çarpışacağını və bütün qüvvəsinə qədər qanına qədr çarpışacağını və bütün qüvvəsinə vəd və yəmin etmək məzmununda bir qətnamə çıxarmışdır.

Bələdiyyə İdarəsində

Qanlıtəpə ev sahibləri Bələdiyyə İdarəsinə müraciədən məlum etmişlər ki, Bələdiyyə İdarəsi tərəfindən onlara 1918-ci sənəsi üçün vergi və zibil pulu kağızları gəlməmişdir. Halbuki 1918-ci sənədə onların evləri bolşeviklər tərəfindən həcz [müsadirə] edilib, bolşevik qaydası üzrə, yeni kirayənişinlər pul vermədiyi kimi saxlanırdı. Əlavə, 1918ci sənədə Bələdiyyə İdarəsinin atları olmadıqı üçün o məhəllələrdən heç zibil-filan təmizlənməmişdir. Ev sahibləri rica etmişlər ki, evlərinin dağılmasını və verdiyi mədəxili nəzərə alaraq Bələdiyyə İdarəsi 1918-ci sənə vergisini fəsx [lağv] edərək 1919-cu sənə vergisini alsın.

MÜSƏLMAN ZİYALILARI HAQQINDA

Müsəlman ziyalılarının fəvqəladə iclasının qətnaməsi

Bütün millətlər böyük bir fəlakət və təzəlzülə [sərsintiyə] uğradıqları zaman, əsrlərdən bəri çar jan-darmırlarının tapkıları altında xırpalanan kiçik millətlər istiqlal bayrağını Rusiya çar istibdadının saray xarabaları üstündə dikdilər.

Bir sənə zərfində kəndi müqəddəratını əllərinə alaraq kəndilərini müstəqil idarə edə bilmələri bu millətlərin sərbəst və müstəqil yaşamağa qadir və haqlı olduğunu sübut etdi. Bu sənə, çar istibdadı altında ziyalılarımızın çalışmalarının təsirsiz qalmalarını eiyəcə bütün kainata göstərdi. Bu sənə göstərdi ki, bizi təhti-himayəsinə [himayəsi altına] almaq istəyən polad yumruqla, hiyləgər və qanlı cahan siyasetində böyük təcrübələr əldə etmiş və bizləri məhv etmək siyasetini yürüdən cənəbilər torpağımızdan daf olmazsa, kəndi müqəddəratımızı tamamilə əlimizə alaraq istiqlalıyyətimizi mühafizə və müdafiəyə qadımılayacağı.

Şirin vədələrinə inandığımız “mədəniyyət gəzdiri-cilərə” təşəkkürən, bu gün çar generalı Rusiya Könüllü ordusu tərəfindən gələn müdafiə bir fəlakətə istiqlalıyyətimizə rubarü [üzbəüz] durmuşdur. Böylə ağır bir zamanda ziyalılar bütün kainata kitabən uca səslə deyir:

- Ziyalılar camaat qüvvəsinin önündə vətən və millətini müdafiə və mühafizə edəcək, bütün qüvvətini xalq içində təşkilat yapmağa sərf edəcək.
- Hökumətimizi bu mübarizəyə dəvət edib ona müavinət edəcəyini vəd edir.
- Daxildə [baş] qaldıracaq əksinqilab qüvvəsi ilə qətiyyəən çarpışacaq.
- Bu mübarizədə Şimali Qafqaziya müsəlmanlarına, Gürcüstana və ümum Qafqaziya demokratiyasına öz müttəfiq əlini uzadacaqdır.
- Ziyalılar İttifaqı hökumətdən ümumi səfərbərlik elanını tələb edir. Qoy, istiqlalıyyətimizin düşmənləri bir kərə anlasın ki, onlar sərhədimizi ancaq cəsədlərimizin üzərindən keçə biləcəklər.
- Avropa imperialistləri tərəfindən kiçik millətlərin istiqlalıyyəti əleyhinə olan təcavüzləri xüsusunda ümumi cahan demokratiyasına bir müraciətnamə hazırlayacaqdır və bu müraciətnamədə onların bu yolda yardım etməsini xahiş edəcəkdir.

Qəhr olsun cahan imperializmi!
Yaşasın müstəqil Azərbaycan!
Yaşasın fəth və zəfər!
Məhv olsun Denikin və onun müttəfiqləri!
Yaşasın Rusiyanın böyük inqilabı!

MÜTƏƏLLİMLƏR [TƏLƏBƏLƏR] QURULTAYI

6-cı iclas, 8 iyun

Növbədəki məsələlər:
1) Təbriknamələr və daxil olmuş kağızlar;
2) Məktəb məsələsi bərasində məruzə;
3) Bəratülqövlərin [protokolların] oxunması;
4) Cari məsələlər.

İclas Müqbil İbrahimzadənin təhti-sədarəti [sədrliyi] ilə və Məlikməhəmməd Məlikzadənin katibliyi ilə açılır.

Birinci sırada təbriknamələrin oxunması iclas tərəfindən qərarə alınır. Təbriknamələr Tiflis Müəəllimləri Mərkəzi İcra Komitəsinin və Tiflis Müsəlman Gəncləri Cəmiyyəti tərəfindən göndərilmiş.

Qazax nümayəndəsi həyəti-rəyasətə ərzi-hal təqdim edərək, ona üç günlük məaş verilməsini tələb edir. İclas Qazax nümayəndəsinin Bakıda qulluq etdiyinə görə məaş verilməsini lazım görməyir.

Məktəb məsələsi bərasində Süleyman Məlikzadə məruzə oxuyur. Məruzə oxunduqdan sonra iclas ədadi məktəblərdə ərəb lisanının tədərrüs olunmasını [öyrəndirməsini] əlavə edir.

Qurultay hallı ediləcək məsələləri bitirdiyinə görə, bəratülqövlərlərin oxunmasına sürü edir [başlayır]. Birar-birər oxunduqdan sonra həyati-rəyasət bəratülqövlərdə kəndi imzasını vəz edir [qoyur].

Cari məsələlərə baxıldıqdan sonra, Zəki Pepinov səbiq Mərkəzi Komitanın sədri Həmid Məhəmmədzadə haqqında gəzəl bir nitq irad edir. Nitqində Pepinov ikinci qurultayın na dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu təsvir edərək, Həmid Məhəmmədzadəyə, göstərdiyi fəaliyyəti qarşısında cəmi nümayəndələr tərəfindən izhəri-təşəkkür edir. Böylə bir mövzuda Həmid Məhəmmədzadə nitq söyləyir. Nətiq yeni komitə təşkil edilənə qədər səbiq komitanın işlərini büsbütün kəndi öhdəsinə almasını bəyan edir.

İclası qurultayın sədri İbrahimzadə kəndi nitqi ilə xitam etdi.

FƏHLƏ HƏYATINDAN

- İyunun 8-də Bel-qorodda [Ağ şəhərdə] ümum müsəlman əmələlərinin [fəhlələrinin] mitinqi vəqe olub, Denikin ordusunun Zaqafqaziyanı təhdidi məsələsi müzakirə edilib, müttəhəddüqlövi [yekdilliliklə] qərardad edilmişdir ki, hökumətdən qara qüvvələr əleyhinə mübarizədə bulunub və İngiltərə Komandanlığından iktüzli siyaset apardıqı haqqında izahət istənilsin. Bununla bərabər, əmələlər son nəfəslərinə qədər Azərbaycan istiqlalıyyətini müdafiə və mühafizə edəcəyini[v] vəd və yəmin etmişlərdir.

- Türk Ədəmi Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın Bel-qorod şöbəsi sədrliyinə Əmanulla Hüseynzadə seçilmişdir.

- 2-ci uçaostok neft mədənlərinin müsəlman əmələləri həman mədanin müdiri Georgi İvanoviçin bəd hərəkətidən “Müsavat” firqəsinə şikayətdə bulunmuşlardır. Firqa həmin şikayəti Məsai Nəzarətinə [Əmək Nəzirliyinə] göndərib, müdirin fəna hərəkətinə sədd qoyulmasını ciddən tövsiyə etmişdir.

- “Müsavat” firqəsinin Nərdaran kəndi şöbəsinin müəvini-sədri Paşa Kərbəlayı Mahmud oğlu Zeynalzadə bu günlərdə vəfat etmişdir. Mərhum çoxdan bəri millət və vətəni uğrunda işləyib böyük fəaliyyətlər göstərmişdir. Son bir il zərfində ənvai [cürbəcür] zəhmətlərlə işləyib və müharibələrdə böyük məharət və rəşadət göstərmişdir. Mərhumun yerinə Zəki Kərbəlayı Məcid oğlu seçilmişdir.

Məşqətədə

Məşqəta [Maştağa] kəndində hər gün məscidlərə böyük izdiham cəm olub və camaat naməzi ədə edilməkdədir. Namazdan sonra Hacı Mirİbrahim Axundov əhvali-zamanəyə dair fəsih və bəliğ [səlis və təsirli] nitqlər irad edib [nitqlər söyləyib], əhalini Azərbaycan istiqlalıyyəti ilə əsina edib və müdafiəsinin şər-ən [şəriətə görə] vacib olduğu haqqında bir çox dəlillərlə isbat edir. Başqa kəndlərdə dəxi bu qərar üzrə camaat naməzi və moizələr olur.

Mirzoyev mədəninə

İyun ayının 10-də Balaxanıda Mirzoyevin mədəninə Mustafa Dərgəhaqlu oğlunun sədarəti və Ağabala Quluzadənin katibliyi ilə vəqe olan əmələlər iclasında Məqsud Mustafa oğlunun təklifinə görə qəti edilmişdir ki, Kəndlilər İttifaqına verilən əzuqədən əmələlərə verilməsi xahiş edilsin.

AZƏRBAYCANDA

Salyandan

Xüsusi müxbirimizdən:
Salyan mübədəliyəi-əmvəl [mal mübadiləsi] komisiy-onu şimdiyə qədər kəndi işində məşğul bulunur. Bu günlərdə komisiyon rəisi Məcid Rəcəbov əfəndinin və bəzi əşxasi-möhtərəmənin [möhtərəm şəxslərin] fəaliyyəti nəticəsi olaraq Salyanın füqərə qismi miyanında [kasıb əhalisi arasında] sabun, mənsucət [manufaktura], çay təqsim edilmək [paylanmaq] üçün Maliyyə Nəzarəti-cəllisi tərəfindən müsəidə edilmişdi. Binəənileyh [ona görə], sərvətdarlar [varlılar] müstəsna olmaq üzrə, hər bir nəfərə 4 arşın mənsucət, ¼ sabun və ¼ qay verilmişdir. Təqsimat hənüz bitməmişdir. Bu bəbda fəaliyyət ibraz edən zəvata bilümmü [faaliyyət göstərən şəxslərə ümumiyyətlə], Məcid bəy Rəcəbov və Mehdi Bədalov əfəndilərə bilküxs [xüsusi]lə] ərzi-təşəkkür, bəyani-əmtinan eylərs [minnətdarlığımızı

bildiririk]. Bundan məadə [bundan başqa], Məcid bəy əfəndinin fəqirlərə məccani [pulsuz] olaraq bir çox libaslıq təqşim etməsinə qarşı ayrıca izhəri-şükran ediriz.

[Rüstəm] İskəndərzadə

Quldurlarla mübarizə

Cavad uyezd naçalnikinin [qəza rəisinin] ricası möv-cibinə [əsasında], məzkur [deyilən] uyezd dairəsində İran sərhədinə quldurlardan mühafizət etmək üçün 200 nəfərdən ibarət bir qarovul dəstəsi təşkil edilməsinə Daxiliyyə Nəzarəti tərəfindən icazə verilmişdir. Məlum olduğu üzrə, həman dairədə axır vaxtlar İran quldurları Şahsevənlər dəfəətlə [dəfələrlə] hücum edərək dinc əhalini narahət edib, böyük qətl və qərətlərdə davam edirlər. Əhali özü quldurlarla mübarizə edərsə də, lakin iş vaxtı olduğundan, onlar çox vaxt müvəffəq olammayıb böyük xəsarətə düşər olurlar. Qarovul dəstəsi təşkil edildikdən sonra quldurların hərəkətinə xitam veriləcəkdir. Hər qarovulçuya ayda min rublə məvacib təyin edilmişdir.

Bərdədan

Bu may ayının 28-ci günündə Azərbaycan Hökumətinin sənəyi-dövriyyəsi [ildönümü] münasibətilə Cavanşir mahalının qazısı Axund Mirzə Cəbbar bəy binagüzərliyi [təşəbbüsü] ilə həman gün Bərdə bazarında vəqe olan dükanlar bağlandı. Dükanların qabaqaları və lazım olan yerlər milli bayraqlarla bəzənib müzəyyən oldu və habelə məktəb şagirdləri azad olunub camaat kamali-bəşəşət [böyük bir şadlıq] və təntənə ilə küllən [hamılıqla] və məktəb şagirdləri öz müəlimləri ilə cəmən [birgə] Bərdə məscidinə cəm oldular. Bədi-azan [azandan sonra] məzbur [adi çəkilən] qazi cənabları minbəra çıxıb dələili-əqliyyə və nəqliyyə ilə [aqlı və naqlı dəlillərlə; mantiqə və elmə söykənan dəlillərlə] islam millətinin ittifaq etməyini həməvəqət [daim] hər bir müsəlmana fərz və vacib olduğunu bəyan edəndən sonra, ümum milləti-islama əsgər verməyən vücubunu və lüzumunu təfhim [anladıb] və təbliğ edib, hər bir şəxs beqədri-imkan övladını ciddü-cahd ilə öz din və namusunu və ırzını mühafizət qılmaq üçün əsgər verməyə camaatı tərgib və təhris qıldı [rəğbətləndirdi və təşviq etdi]. Pəs [sonra], hökumətimiz Azərbaycanın baqası [daimi olması] və davamı xüsusunda Xudavəndi-taala dərgahından istidalar [dualar] etdi və camaat dəxi uca səslə aqlışlayıb aminlər dedilər. Pəs, camaat məscid-dən çıxıb o gün axşamə kimi eys və işratə [yeyib-icməyə, əyləncəyə] məşğul oldular. Xudavəndi-ələm belə ruhənlərdən razı olsun ki, fikirləri həmişə milləti hidayətə sövq etməkdir.

Yaşasın milləti-islam, yaşasın Azərbaycan Hökuməti!

Məşhədi Mehdi Şərifov

AZƏRBAYCANDA YAŞAYAN SƏNƏTKARLARIN NƏZƏRİ-DİQQƏTİNƏ

İşbu sərlövha ilə “İstiqlal” qəzetəsinin 24 mayıs tarixli 16 nömrəli nüsxəsində sənətin və o yolda çalışmağın lüzumundan bəhs etməklə bərabər, yoldaşlarımıza sənətkarlar qurultayı dəvət etmək xüsusunda yazıb bildirəcəyimi vəd etmişdim. Gəncə sənətkarlarının lazım bildikləri qurultayı cümhuriyyətimiz daxilindəki bütün həmkarlar da vacib sənədlər, aqlışlayacaq zənn edirəm. Lakin buna ölkəmizin hər nöqtəsində bulunan yoldaşlar hazırdırlarmı? Zənnimcə, Gəncədə, Bakıda hazırlıq olsa da, Şəki, Qarabağ, Qazax kimi kiçik şəhər və qəzalarda sənətkar yoldaşlarımızın ittifqları yoxdur. Əvvəl kərə ittifaqları düzəltmək, sonra qurultay çağırmaq görək.

Gəncə Sənətkarlar İttifaqını aşağıdakı üsul ilə təşkil etmişiz.

Gəncədə 25 qışım sənət var ki, hər qışım sənət sahiləri toplanaraq iclərindən öz vəkil intixab etməklə [seçməklə], bütün sənətkarlar 75 nümayəndə seçmişlər. Həmin 75 nəfər nümayəndələr bir yərə toplanıb sədr, müəvini-sədr, katib, xəzinədar və müfəttişdən ibarət bir idarə, hər komissiya üç zətdən mürəkkəb [ibarət] olmaqla Maliyyə, Maarif, Sülh komissiyaları intixab etmişlər. Bu hesabla idarə və komissiyalarda işləyənlərin ədədi 14 nəfər olur.

İşləməyinə gəlincə, həftədə iki gün idarə açılır və bir gün idarə üzvləri yığışır və cümə günləri bütün sənətkarları təmsil edən 75 nəfər iclas və kəndi sənət və işlərinə dair məsələlərdən müzakirə edirlər.

İştə, sənətkar yoldaşlarımız bir nümunə. İttifaq təşkil etməyən yoldaşlarımızdan hər halda təşkilat yapımalarını rica edib yaxın vaxtda çağırılacaq qurultay bərasində Gəncə Sənətkarlar İttifaqı idarəsi ilə müxəbiralərini [laqaq saxlamalarını] umarız. Yoldaşlar qurultay məsələsi xüsusunda məktub və teleqrafla lütfən bunu bildirməlidir:
1) Qurultayı harda çağırmaq.
2) Nə zaman çağırmaq.

Bu suallırn cavabını aldıqdan sonra ümumi rəyin əksəriyyət tərəfinə əməl edər, arzusunda bulunduğumuz qurultaya nail olarız.

Müəbərə üçün ünvən: Gəncə, Sofular məhəlləsində Adil xan Ziyadxan cənablarının mülkündə İttifaq müfəttişi Məhəmmədəli Sadıq oğlu.

Tanrıdan ümum yoldaşlara müvəffəqiyyət dilərəm.

9 həzirən 1919

Gəncə Sənətkarlar İttifaqı sədri:

Məşhədi Yusif Fərzizənov

GÜRCÜSTANDA

Gürcüstan və Azərbaycan

Gürcüstan ilə Azərbaycan arasındakı hərbi müqavilə-namə söyləndiyinə görə bu yaxınlarda imza ediləcəkdir. Hər iki tərəfin müsəlləh [silahlı] qüvvələrinin bir baş komandanə tabe olacağı arzu və təsəvvür edilir.

İngilislərin Qafqaziyadan gətməsi

Gürcüstan Xariciyyə naziri İngiltərə Komandanlığından rəsmi surətdə məlumat almışdır ki, İngiltərə əsgərlərinin Qafqaziyadan təxliyəsi iyunun 12-də deyil, iyunun 15-də başlanacaqdır.

İZHARİ-TƏŞƏKKÜR

1 Möhtərəm müdir əfəndi!
Rica olunur bizim bu izhəri-təşəkkürümüə “Azerbaycan” qəzetəsinin bir sütünundə yer verəsiniz.
Azərbaycan Cümhuriyyətinin İstiqlal bayramı münasibətilə 28 mayısdə Ramanada, tarixi bir qalanın bəzən-məyi üçün “Müsavat”ın Ramana şöbəsi həmin kəndin dairəsində qərar tutmuş Şəmsi Əsədullayevin mədənlər müdiri Məşhədi Hüseyn Səfəraliyyəv, Fərəc bəy, Məşhədi Hüseyn Məlikov və qeyriləri cənablarından elektrik əşyasını və qeyri əşyalar xahiş etmişdi. O cənabların həmin əşyaları həvasıli bir surətdə verməyinə, o cüm-lədən Məşhədi Hüseyn Səfəraliyyəv cənablarının 200 rublə iana etməyinə şöbə öz izhəri-təşəkkürünü yetirir. Neçə günlər qalanı bəzəməyə çalışan yoldaşlara şöbə izhəri-təşəkkürünü yetirib ümüdvar olur, gələcək böylə günlərdə yoldaşlarımız bu tövr işlərdən boyun qaçırmayıb bizimlə bərabər iştirak edərlər.

Sədr: Məşhədi Şükür Balayev
Katib: Böyükəğa Valizadə

2 Möhtərəm müdir əfəndi!
Rica edirəm bizim bu qaç kəlmə izhəri-təşəkkürümüə öz qəzetənizdə yer verəsiniz.
28 Mayısdə İstiqlal bayramı münasibətilə Ramanaya təşrif gətirmiş Azərbaycan Cümhuriyyəsinin Türlü və Məəbir [Nəqliyyat və Rabitə] naziri [Xudadad] Məlikəslanov cənabları həmin kəndin fəqirlərinə beş yüz iyirmi beş manat iana etmişlərdir. O cənabə Ramana camaatı tərəfindən izhəri-təşəkkür edirəm.

Aclər Komitəsinin sədri: